

Aan de verleiding om een te donker gekleurde beschouwing te bieden, wanneer iets over de hedendaagse universitaire problematiek wordt opgemerkt in deze bijeenkomst waar de zwarte blaarkoppen met witte beffen – hoogleraren in ambtsgewaad – ontbreken, mag niet worden toegegeven. Een academicus behoort afstand te kunnen bewaren. Tegelijk brengt zijn vrijheid met zich mede dat hij, zoals is opgemerkt, zegt wat hij denkt, zonder er te zeer op te letten wat hij zegt. Natuurlijk blijft zijn verantwoordelijkheid en heerst er aan het hardop denken – een tegenwoordig helaas vlijtig beoefende kunst – geen behoefte. Maar hij mag omdat met de universiteit datgene waar zij voor staat in het geding is niets of niemand verschonen. Nodeloze felheid stempelt hem tot fanaticus. Als hij bijna algemene instemming vindt, heeft hij zich waarschijnlijk van gemeenplaatsen bediend en is de eigenlijke twistpunten uit de weg gegaan, indien er door hem al niet, wat nog erger is, feiten zijn verbloemd. In Frankrijk werd indertijd de rector gekozen „pour sa docilité réelle ou supposée”; met veronderstelde gedweeheid kan ieder die het rectoraat vervult uit de voeten. Enige matheid in universitaire kring is onmiskenbaar aanwezig voor wie het heden der universiteit beschrijft. Vele jongelui gaan zoals vroeger graag studeren; er zijn anderen die het zonder overtuiging doen. Sinds enkele jaren is er ook de mogelijkheid dat men vanwege de studiebeperking – wat rauw de numerus provocatus geheten – het lievelingsvak niet kan bestuderen, hetgeen een hard gelag betekent. De kijk op het leven is verder minder zonnig, misschien vanwege gebroken gezinsverhoudingen – de huwelijksvastheid nam af – en stellig als gevolg van door de televisie verlevendigd besef van wereldnood. Op een school van voortgezet onderwijs werden verkiezingen gehouden en was één der leuzen: „stem de volgende keer op een andere computer”. Hangt hier ook de generatiekloof mee samen? „Wij hebben niets tegen u als ouderen, maar tegen datgene wat u oud maakt”, luidt de klacht.

Bij de hoogleraren treedt eveneens zekere ingezonkenheid op. Konden zij zich vroeger gemakkelijk optrekken aan het steeds boeiend studeren en aan de als zij het wilden niet minder boeiende omgang met steeds weer jonge leerlingen – Lawrence Lowell bleef hieruit zijn leven lang bezieling putten – de kennis-explosie verontrust hen meer dan vroeger: wie enkele jaren professor is vraagt zich af of hij kan bijblijven en duikt terug in de maatschappij, dan wel zoekt een voor zijn besef minder inspanning vragende bestuurlijke functie. Het geregeld verblijven onder zich met de grootste zorgvuldigheid uiterst rafelig kledende en hoewel kwistig gepruikt, zich zelden kammende studenten – om misverstand af te snijden: dit dient binnen de grenzen der hygiëne volstrekt vrij te blijven en beïnvloedt de studieprestaties niet – is wat veel geveegd. Omtrent